

Psikoloji

“Onun İşi Daha Az!”

İnsanlar genellikle başkalarının işinin kendilerinkinden daha kolay olduğunu düşünürler. İngiltere’deki University College London’dan araştırmacılar bu varsayımı sınamayı düşünmüşler. Peki, böyle bir varsayım nasıl sınanır? Araştırmacılar, bir grup katılımcıdan, biri 150 gr, ötekiye 750 gr ağırlıktaki iki farklı kutudan birini kaldırmalarını istemişler. Katılımcılar, kendilerinden isteneni yaptıkları sırada, bir başka kişinin de öteki kutuyu kaldırdığını gözlemişler. Katılımcılardan, hem kendi kaldırdıkları, hem de gözledikleri kişinin kaldırdığı kutunun ağırlıklarını tahmin etmeleri istenmiş. Sonuçta, katılımcıların hafif kutuyu kendileri kaldırırken, gözlemedikleri kişinin kaldırdığı kutunun gerçekte olduğundan daha ağır olduğunu tahmin ettikleri görülmüş. Ağır kutuyu kaldırırlarsen, ikinci kişinin kaldırdığı kutunun, gerçek ağırlığından daha hafif olduğunu düşündükleri ortaya çıkmış. Öyle görünüyör ki, bir işi yerine getirmek, o sırada gözlemediğimiz bir başka kişinin

İşile ilgili algımızı etkiliyor. İnsanlar, ağır bir yükü kaldırırken, bir başkasının da bir

yük kaldırdığını gördüklerinde, ikincinin yükünün daha az olduğunu düşünüyorlar. Araştırmanın sonuçları, bilişsel psikologlarca “simülasyon kuramı” olarak bilinen güncel bir kuramla da bağdaşiyor. Bu kurama göre, öteki kimselerin etkinliklerini, kendimizi aynı etkinliği yaparken gözümüzde canlandırarak anlıyoruz. Yani, başka insanları gözlemlemek gibi bir algı işini yerine getirmek için beynimizin motor (istemsiz hareketlerden sorumlu) bölgesini kullanmış oluyoruz. Hiçbir iş yapmadan yerimizde oturduğumuzda, başka birinin yaptığı işin zorluğu konusunda doğru değerlendirmeler yapabiliyoruz. Ancak, aynı anda, örneğin bir kutuyu kaldırmak gibi bir iş de yapıyorsak, motor süreçlerden sorumlu bölgenin bir bölümü meşgul olduğundan, başkalarının yaptığı işlerle ilgili doğru değerlendirme yapamayabiliyoruz ve nesnelligimizi yitiriyoruz. Aslında, başkalarının etkinliklerini kendi etkinliklerimizle ilişkilendirerek görmek, toplumsal yaşamdaki koşullara uyum açısından olumlu bir özellik. Ancak, bu yeni araştırma, bu özelliğimizin kimi zaman yargılarımızı olumsuz etkileyebildiğini gösteriyor.

UCL Basın Bülteni, 19 Mart 2004

Çocuklar “Bu Ne?” Diye Sorduklarında...

Gerçekte, o nesnenin adını değil, işlevini öğrenmek istiyorlar! Normalde küçük çocuklar herhangi bir nesneyi göstererek “bu nedir?” diye sorduklarında, yetişkinler, onların yalnızca o nesnenin adını; yani o

nesneyi, gittikçe genişleyen evrenlerindeki öteki öğelerden ayırmaya yarayacak bir tür etiket duymak istediklerini varsayarlar. Yeni bir araştırma, çocukların bu soruları nesnelerin adını değil, işlevlerini öğrenmek amacıyla soruyor olabileceğini gösteriyor. ABD’deki Swarthmore College’den araştırmacıların bu çalışması, Psychological

Science dergisinin Haziran sayısında yayımlanacak. Araştırmada, iki, üç ve dört yaşındaki çocuklardan oluşan iki farklı araştırma grubu oluşturulmuş. Araştırmacılar, çocukların, tanımadıkları nesneler hakkında sorular sormalarına izin vermişler. Gruplardan birindeki çocukların soruları, nesnelerin adıyla yanıtlanmış; öteki gruptaki çocuklaraysa nesnelerin işlevleri söylenerek yanıt verilmiş. Yaşlarına bakılmaksızın, ilk gruptaki tüm çocukların, aldıkları yanıtın sonra, nesnelerle ilgili tamamlayıcı, başka sorular da sordukları gözlenmiş. Ancak, sorularına nesnelerin işlevleriyle ilgili yanıtlar alan çocukların, aldıkları yanıtlarla daha çok tatmin oldukları görülmüş. Dahası, sorularına yalnızca nesnelerin adlarıyla ilgili yanıtlar alan çocukların, işleve dayalı bilgiler almak amacıyla aynı soruları tekrar tekrar yinededikleri de gözlenmiş. Öyle görülüyor ki, küçük çocuklar nesneleri yüzeysel olarak sınıflandırmanın ötesine geçmeye hem istekliler, hem de bunu başarabiliyorlar.

American Psychological Society Basın Bülteni, 17 Mart 2004

